

Prosazování otevřeného přístupu prostřednictvím Institucionálního repositáře

Knihovna Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (UTB) patří dlouhodobě k inovátorům v oblasti knihovnických služeb a snaží se nabízet prostřednictvím nových technologií svým uživatelům nadstandardní podporu. Zároveň sleduje nejnovější světové a evropské trendy, na které je potřeba reagovat.

Vzhledem k důrazu na kvalitu vědeckých výstupů v ČR se do středu zájmu dostala podpora vědců a výzkumníků naší instituce. Samozřejmostí je co nejširší nabídka prestižních informačních zdrojů obohacená o nové nástroje pro jejich efektivní využití. Pro vědeckou komunitu představila Knihovna UTB například portál informačních zdrojů Xerxes (centrální prohlédávání dostupných databází v jedinečném provedení) nebo portál pro podporu vědy a výzkumu s detailními informacemi o možnostech publikování včetně praktického seznamu hodnocených časopisů.

Posledním nástrojem představeným v roce 2012 a nadále intenzivně rozvíjeným je Institucionální repositář publikační činnosti UTB (dále jen repositář) dostupný na adrese <http://publikace.k.utb.cz>. Tento článek se bude stručně věnovat jeho genezi, představení i návaznému využití pro pod-

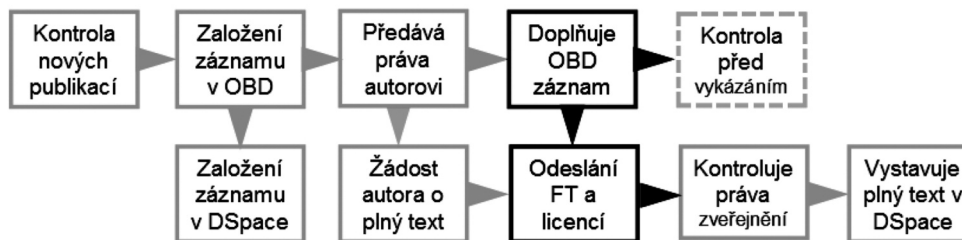
poru otevřeného přístupu (Open Access). Detailnější představení technického řešení včetně nutných procesních změn v organizaci lze nalézt v již publikovaném příspěvku z konference Inforum 2012¹.

Změna workflow vykazování výsledků VaV

Pro získání institucionální podpory vybudování repositáře přistoupila Knihovna k netradičnímu kroku – převzetí většiny aktivit při vykazování výsledků vědy a výzkumu. Krok to byl sice náročný, zejména po personální stránce, nicméně nutný pro získání kontroly nad vznikem kvalitních metadat pro potřeby repositáře.

Nové workflow je dobře patrné z obrázku č. 1, kde šedou barvou jsou zvýrazněny aktivity Knihovny, černou výzkumníků a přerušovaném rámečku aktivity rektorátu.

Výsledky této změny byly ve všech směrech pozitivní. Knihovna dokázala, že je kvalitním partnerem pro univerzitu a získala kontrolu nad veškerými hodnocenými výsledky VaV. Při zpětné kontrole záznamů byly nejen opraveny nekonzis-

Obrázek 1: Nové WorkFlow procesu vykazování výsledků VaV

¹ BUDÍNSKÝ, Lukáš a Ondřej FABIÁN. Institucionální repositář jako nástroj podpory VaV. In: *INFORUM 2012: 18. konference o profesionálních informačních zdrojích*, Praha 22. - 24. května 2012 [online]. Praha: Albertina icome, 2012. ISSN 1801-2213. Dostupný z: <http://www.inforum.cz/pdf/2012/budinsky-lukas.pdf>.

tence a chybné údaje, ale zejména nalezeny i dříve nevykázané záznamy. Celkové zefektivnění procesu vykazování výsledků vedlo i k eliminaci penalizací při financování univerzity. V neposlední řadě se ulevilo i samotným výzkumníkům, kterým se výrazně snížila míra administrace.

Institucionální repositář

Díky pozitivnímu ohlasu na změnu workflow získala Knihovna podporu pro vybudování samotného repositáře. Ten byl od začátku zamýšlen jako výkladní skříň univerzity, která bude obsahovat pouze nejvyšší kvalitu vědy a výzkumu. Prostřednictvím kvalitního obsahu i pokročilých nadstavbových služeb sleduje tyto primární cíle:

- Poskytovat aktuální bibliografii článků v recenzovaných časopisech a příspěvků v konferenčních sbornících a monografiích
- Prezentovat publikační činnost UTB veřejnosti i akademické obci
- Sloužit k autoarchivaci plných textů těchto publikací pro zajištění jejich dostupnosti
- Podporovat vědu a výzkum UTB
- Podporovat otevřený přístup k vědeckým informacím (Open Access)

Chybou, které je vhodné se vyvarovat, je považovat repositář za pouhý sklad metadat. Repositář má nabídnout atraktivní přehledné prostředí s užitečnými službami, které uživatelům nabídnou mnohem více než základní bibliografii. Implementací nadstavbových služeb jsme oslovili mnoho výzkumníků i knihovníků z dalších vysokoškolských knihoven. Mezi ty nejzajímavější patří zejména:

- Online ověření politiky časopisu v Sherpa/RoMEO projektu
- Zobrazená aktuální a historická hodnota Impakt faktoru časopisu
- Aktuálně generovaný počet citací článku ve Web Of Science
- Aktuálně generovaný počet citací článku v databázi Scopus
- Odkaz na SFX server pro nabídku dalších nadstavbových služeb
- Přímá integrace doporučení pro další podobné dokumenty (Služba bX)
- Generování citace podle ČSN normy

Jedním z významných a žádoucích cílů při nasazení repositáře je autoarchivace publikační činnosti. Knihovna nabízí autorům prostor, kam je možné a vhodné ukládat publikované články

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Knihovna

Publikace UTB
Repositář publikační činnosti UTB

[Domovská stránka DSpace](#) → [Články v časopisech](#) → [Fakulta technologická](#) → [Zobrazit záznam](#)

Název: The use of novel digital image analysis technique and rheological tools to characterize nanofiber nonwovens

Autor: [Sambaer, Wannes](#); [Zatloukal, Martin](#); [Kimmer, Dušan](#)

Typ dokumentu: Článek (angličtina)

Zdrojový dokument: *Polymer Testing*, 2010, vol. 29, issue 1, p. 82-94

ISSN: 0142-9418 ([Show full record](#), [IF: 2.016 \(2010\)](#), [2.016 \(2010\)](#))

DOI: [10.1016/j.polymeresting.2009.09.008](https://doi.org/10.1016/j.polymeresting.2009.09.008)

Abstrakt:
Polyurethane (PU) solved in dimethylformamide (DMF) was electrospun under one set of conditions using five different supporting textiles. The mechanical properties of the nanofiber mats were measured by the Sentmanat extensional rheometer, and the pore size distribution was calculated by a newly proposed digital image analysis methodology applied on nanoscale SEM images taking macroscopic features of the nonwovens into account. It has been found that supporting textiles have a very high effect on mechanical properties of nanofiber mats (even if their fiber diameter distributions are similar), which can be explained by different porosity of the prepared samples.

Plný text: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0142941809001585>

[Zobrazit celý záznam](#)

Hledej!

Počet citací dokumentu: [Web of Science: 3](#) [Scopus: 7](#)

Soubory tohoto záznamu

Název: Fulltext_1001143.pdf [Zobrazit/otevřít](#)

Velikost: 516.2Kb

Formát: PDF

Popis: Post Print

Citace ČSN ISO 690:2011 (BETA!)

Citace článku v časopise:
SAMBAER, Wannes, MARTIN ZATLOUKAL a Dušan KIMMER. The use of novel digital image analysis technique and rheological tools to characterize nanofiber nonwovens. *Polymer Testing* [online]. 2010, vol. 29, iss. 1, s. 82-94. [cit. 2012-04-25]. ISSN 0142-9418. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0142941809001585>.

Obrázek 2: Nadstavbové služby v Repositáři publikační činnosti UTB

pro potřeby instituce v delším časovém období. V praxi dochází k situacím, kdy autor nebo jeho kolegové požadují vlastní článek přes zpoplatněnou MVS či EDD službu. Časopis, který daný článek publikoval, již totiž nemusí být v danou dobu předplácen. V případě, že daný článek je archivován, není problém jej pro vnitřní potřeby instituce z repositáře získat.

Repositář a Open Access politika

Vzhledem k novému workflow, získanému vlivu na vykazování publikačních výsledků a úspěšnému nasazení repositáře do praxe má Knihovna otevřené dveře k dalšímu cíli, kterým je podpora otevřeného přístupu k vědeckým publikacím.

Je to dlouhodobý úkol, který se postupně daří naplňovat. V současné době je v repositáři již 28 dokumentů v režimu Open Access a díky zvolené strategii se stále zvyšuje. A jaké kroky vedou k prosazování otevřeného přístupu?

- *Povinnost autorů odevzdávat plný text publikovaného výsledku*

V nové směrnici popisující workflow vykazování výsledků vědy a výzkumu je zakotvena povinnost autorů přikládat k záznamům post-print publikace. V praxi bohužel tato část není příliš respektována a plné texty dostáváme spíše ojediněle. Nad rámec směrnice kontrolujeme, zda publikační výsledek nespadá do 7. rámcového programu EU, kde je automatická povinnost takovéto texty zveřejňovat v Open Access režimu.

- *Individuální oslovování autorů*

Knihovna úzce spolupracuje s celou řadou autorů, kteří mají aktivní zájem zpřístupnit a zviditelnit své publikace v ote-

věřeném režimu. Pro tyto autory jsou vytvářeny analýzy nejen na základě SHERPA/RoMEO, ale i individuální kontrolou licenčních smluv a podmínek daných časopisů. Tato cesta je zatím ta nejefektivnější.

- *Posílení personálního zajištění*

Pro individuálnější přístup k autorům byla jedna zaměstnankyně pověřena přímou komunikací s nimi. Oslovuje neaktivnější autory, ověřuje a prezentuje jim možnosti širšího zpřístupnění jejich textů. V emailu zasílaném při založení záznamu do OBD jsou předávány informace o výhodách otevřeného přístupu a i předběžná analýza pravidel zpřístupnění.

Závěr

Institucionální repositář publikační činnosti UTB je projekt, který svým nasazením do značné míry přesahuje standardní technologickou rovinu. Na jeho spuštění, provoz i další rozvoj bylo a je potřeba mít zvolenu dlouhodobou strategii ve spolupráci s vedením univerzity i samotnými vědci. Bez jejich podpory by ztratil repositář větší část své funkce. Současně světové a evropské dění společně s rostoucím zájmem české akademické obce o Open Access problematiku naznačuje, že vybudování Institucionálního repositáře bylo dobře zvolenou cestou a Knihovna UTB je připravena na požadavky, které se teprve v budoucnu objeví.